

فهرست مطالب

۷.....	چکیده
۹.....	مقدمه
۱۱.....	فصل اول: مسئولیت مدنی در قوانین داخلی ایران
۱۱.....	بخش اول: مسئولیت مدنی
۱۳.....	گفتار اول: مبانی و منابع مسئولیت
۱۳.....	۱-۱ مبانی نظری مسئولیت
۱۳.....	۱-۱-۱ نظریه‌ی تقصیر
۱۴.....	۱-۱-۲ نظریه‌ی ایجاد خطر
۱۵.....	۱-۲ منابع مسئولیت در حقوق کنونی (عنوان‌های ضمان قهری)
۱۵.....	۱-۲-۱ غصب
۱۶.....	۱-۲-۲ اتلاف
۱۶.....	۱-۲-۳ تسبیب
۱۷.....	۱-۲-۴ استیفاء
۱۷.....	گفتار دوم: ارکان مسئولیت
۱۸.....	۲-۱ وجود ضرر
۱۸.....	۲-۲ فعل زیان بار
۱۹.....	۲-۳ رابطه سببیت
۱۹.....	گفتار سوم: دو مورد مسئولیت مدنی
۲۰.....	۳-۱ مسئولیت قراردادی
۲۲.....	۳-۲ مسئولیت غیرقراردادی
۲۲.....	۳-۲-۱ اسباب و موجبات الزامات خارج از قرارداد

فصل دوم: مسئولیت مدنی در فقه امامیه..... ۲۵

بخش اول: سیر مسئولیت مدنی..... ۲۵

گفتار اول: مفهوم مسئولیت مدنی و کیفری..... ۲۷

گفتار دوم: تبیین احکام فقهی و مدنی مسئولیت..... ۳۱

۲-۱ عقد ضمان..... ۳۱

۲-۱-۱ عقد عهدهی بودن..... ۳۲

۲-۱-۲ رضایی و سبب انتقال دین بودن..... ۳۳

۲-۱-۳ معوض بودن..... ۳۳

۲-۱-۴ عقد تبعی بودن..... ۳۳

۲-۱-۵ مسامحه بودن..... ۳۴

۲-۱-۶ لازم بودن..... ۳۴

۲-۲ شرایط اطراف ضمان..... ۳۴

۲-۲-۱ مورد ضمان..... ۳۶

۲-۲-۲ ایجاب و قبول در ضمان..... ۳۶

۲-۳ آثار ضمان..... ۳۷

۲-۴ انواع ضمان..... ۳۸

۲-۵ فسخ ضمان..... ۳۹

۳-۱ سه معنای ضمان در فقه..... ۴۰

۳-۱-۱ عناوین چهارگانه مبحث ضمانت..... ۴۱

۳-۲ ماهیت ضمان..... ۴۲

۳-۳ ارکان ضمان..... ۴۲

۳-۴ شرایط صحت ضمانت..... ۴۳

۳-۵ احکام ضمانت..... ۴۴

فصل سوم: مسئولیت مدنی صاحب کالا با نگاهی تطبیقی به اتحادیه اروپا..... ۴۷

بخش اول: مبنای مسئولیت مدنی..... ۴۸

گفتار اول: مسئولیت مدنی صاحب کالا..... ۵۰

۱-۱ تضمین ایمنی میبع..... ۵۱

۱-۲ قاعده لاضرر..... ۵۱

۵۲.....	۱-۲-۱ نفی قاعده لاضرر در رابطه با مسئولیت تولید کننده و فروشنده
۵۲.....	۱-۲-۲ اثر شرط عدم مسئولیت یا تهدید مسئولیت
۵۳.....	۱-۲-۳ مسئولیت غیر قراردادی ناشی از عرضه کالا
۵۳.....	گفتار دوم: مبانی مسئولیت مدنی در تولید کالا
۵۶.....	۲-۱ مبنای مسئولیت مدنی ناشی از تولید کالا در حقوق ایران
۵۷.....	بخش دوم: حمل و نقل و بیمه کالا
۵۷.....	گفتار اول: حمل و نقل
۵۸.....	۱-۱ مسئولیت مستقیم
۵۹.....	۱-۱-۱ مسئولیت متصدی حمل و نقل از دیدگاه قانون مدنی
۵۹.....	۱-۱-۲ مسئولیت متصدی حمل و نقل از دیدگاه قانون تجارت
۶۰.....	۱-۲ مسئولیت غیرمستقیم
۶۱.....	گفتار دوم: بیمه
۶۱.....	۲-۱ بیمه مسئولیت متصدی حمل
۶۲.....	گفتار سوم: تعارض قوانین در مسئولیت قراردادی و غیر قراردادی
۶۴.....	بخش سوم: اتحادیه اروپا
۶۶.....	گفتار اول: قواعد مسئولیت مدنی در نظام اتحادیه اروپا
۶۸.....	۱-۱ عوامل و زمینه‌های اختلاف در قواعد مسئولیت مدنی
۶۹.....	گفتار دوم: اهداف مسئولیت مدنی
۷۰.....	۲-۱ پیشگیری و بازدارندگی فردی
۷۰.....	۲-۲ بازدارندگی عمومی یا عرفی
۷۱.....	۲-۳ غرامت و جبران خسارت
۷۲.....	گفتار سوم: طرح‌های یکسان‌سازی در اتحادیه اروپا
۷۲.....	۳-۱ ضرورت یکسان‌سازی قواعد مسئولیت مدنی
۷۶.....	گفتار چهارم: بررسی خسارت ناشی از نقض علم در کشورهای مختلف
۷۸.....	نتیجه‌گیری
۸۳.....	پیوست‌ها
۸۳.....	قانون مجازات اسلامی
۹۴.....	قانون مدنی

- قانون تجارت ۱۰۰:
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۰۰:
- قانون مسئولیت مدنی ۱۰۱):
- منابع و مأخذ ۱۰۳:**
- الف) منابع فارسی ۱۰۳:**
- مقالات ۱۰۵:
- پایان نامه ۱۰۶:
- کتاب فقهی ۱۰۷:
- منابع عربی ۱۰۸:**
- روزنامه: ۱۰۸:
- قوانین: ۱۰۸:
- منابع غیر فارسی و ترجمه شده ۱۰۹:**
- سایت های اینترنتی ۱۰۹:

چکیده

پیشرفت تکنولوژی و رونق صنعتی باعث گردیده که علاوه بر افزایش سطح رفاه در جوامع، زیان‌هایی به وقوع بپیوندند که کسی یا چیزی در تحقق آن دخالت مستقیم نداشته است. سوالی مطرح می‌شود و در گذشته نیز مطرح بوده، آن است که آیا می‌توان سبب یا اسبابی را که مستقیماً در تحقق ضرر دخالت نداشته‌اند مسئول شناخت؟ در قرون متمادی در جوامع مختلف قانون‌گذاران و حقوقدانان برای پاسخ به این سوال به ارائه طریق پرداخته‌اند. در ابتدا این تفکر وجود داشت که هنگامی سببی مسئول جبران خسارت است که در تحقق ضرر دخالت مستقیم داشته باشد، بنابراین اگر به طور غیرمستقیم ضرری وارد شود مسبب مسئول نیست. اما اجرای این تفکر گرایشی پیدا کردند که به موجب آن مسببی که مستقیماً در تحقق ضرر دخالت نداشت می‌توانست مسئول قرار بگیرد.

نکته‌ی حائز اهمیت در باب این موضوع این است که چه کسی صاحب کالا است؟ فروشنده؟ خریدار؟ و یا متصدی حمل و نقل؟ که صاحب کالا باید اعلام ضرر و اثبات ورود ضرر نماید. با پیشرفت‌های تکنولوژی و گسترش روابط و داد و ستد مسئله روابط بین تولیدکنندگان و فروشندگان کالا و همچنین روابط این ۲ گروه با مصرف‌کننده جایگاه ویژه‌ای یافته است، بنابراین آنان را مشخص نموده و باید بررسی میزان مسئولیت آنان نگاهی تطبیقی داشته باشیم، البته بررسی این مسئله به طور کلی و به عنوان یک قاعده میسر نیست چرا که به دلیل تنوع بسیار زیاد کالاها و متفاوت بودن نحوه مصرف، این امور باید به طور جزئی یعنی مورد به مورد و کالا به کالا بررسی شود تا میزان مسئولیت هر یک به طور دقیق مشخص شود که مجال آن در این تحقیق میسر نمی‌شود. لکن موارد مسئولیت تولیدکننده و فروشنده را شکل کلی و با توجه به عرض داد و ستد و قوانین و مقررات و رویه‌های قضائی موجود بررسی می‌نمائیم.

نظر به وجود ابهامات قانونی و ضرورت سیاست بازنگری در بحث گسترده‌ی مسئولیت مدنی صاحب کالا در قوانین داخلی ایران، با امعان نظر بر مسائل فقهی و وجود نگاهی بین‌المللی و تطبیقی، این پایان‌نامه بر آن است تا ضمن بررسی علل و موانع حقوقی، بررسی کاستی‌های قانونی و بررسی تطبیقی برای استفاده برداری از نکات مثبت در این حیطة راهکارها و پیشنهادهای لازم برای رفع ارائه نماید.

کلمات کلیدی: مسئولیت مدنی، فعل زیان‌بار، فقه امامیه، صاحب کالا، ضمان.

مقدمه

در عصر حاضر شاهد گسترش و پیشرفت علمی و صنعتی و به تبع آن تولید انبوهی از کالاها و خدمات متنوع و مختلف هستیم، همچنین به دلیل روی آوردن افراد جامعه به مصرف‌گرایی، باعث شده که روابط بین تولیدکننده و فروشنده با مصرف‌کننده بسیار پررنگ شود، به طوری که همهی افراد جامعه روزانه با یکدیگر در تعامل و داد و ستد هستند و نه تنها فقط اشخاص حقیقی بلکه اشخاص حقوقی در قالب شرکت‌ها و سازمان‌های بزرگ درگیر تجارت هستند. بنابراین برای مسأله‌ای به این مهم باید یک سری الزامات و بایدها و نبایدهایی در نظر گرفته شود که در صورت بروز مشکل و بروز زیان یا صدمه بتوان با تملک به آن چارچوب‌ها مشکل به وجود آمده را به شکل عادلانه و منصفانه حل نمود. هر چند بر تنوع و کمیت تولیدات کالاها افزوده می‌شود خطرهای احتمالی ناشی از بکارگیری و مصرف کالاها نیز افزایش می‌یابد. در این میان عدالت اقتصادی استثناء می‌کند که تولیدکنندگان که به واقع در عرصه عرضه و تولید کالا توانگرت‌تر از مصرف‌کنندگان محسوب می‌شوند و سودهای فراوانی را به دست می‌آورند بیشتر متحمل پیامدها و مسئولیت‌های ناشی از خطر در بهره‌برداری از تولیدات خود شوند. این امید که بتواند از مصرف‌آن سود برده و گامی به آرامش و رفع نیازهایشان نزدیک‌تر شوند و اگر قرار باشد با صرف آنچه به سختی آن را به دست آورده‌اند به نتیجه‌ای که انتظار داشته‌اند دست نیابند، با خرید کالایی که اطمینان از کارکرد صحیح او ندارد نتواند نیازهایش را رفع کند تعادل در عرصه اقتصادی دچار آسیب جدی می‌شود به همین سبب دولت‌ها در تلاش‌اند تا با تدوین قوانین نقش حمایتی از مصرف‌کننده را نهادینه سازند.

این موضوع با تصویب قوانین همچون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان تا حدی سازماندهی شده است.

این تحقیق با این هدف گردآوری شده که به بررسی وضعیت مسئولیت تولیدکنندگان و فروشندگان کالا پرداخته و جایگاه آن را در حقوق کنونی ایران مشخص نماید تا بتوان با دستیابی و اندیشه‌های نوین به ایجاد راه‌کارهای مفید به حل مسأله پرداخت و این خود ناشی از اهمیتی است که موضوع ما را در میان علم حقوق دارا می‌باشد و علت اهمیت آن نیز ارتباط تنگاتنگ قشر عظیم جامعه و نابرابری قدرت بین طرفین آن می‌باشد.

در نتیجه هر کشوری و تولیدکنندگان و فروشندگان آن به دنبال کسب سود و منفعت هستند و خواهان کمترین ضرر، زیرا امروزه تجارت از حالت سنتی خودش خارج شده و با وجود شفاف‌سازی در بحث حدود مسئولیت، اشخاص سعی در رقم زدن عدم ضرر به نفع خودشان هستند. در این راستا کشورهای دنیا به وسیله شبکه‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی به یکدیگر مرتبط هستند. اقتصاد بین‌الملل، روابط اقتصادی کشورهای مختلف جهان را بررسی می‌کند و چگونگی ایجاد این روابط و کاربردهای سیاسی آنها را نیز مورد بحث قرار می‌دهد. روابط اقتصادی هم از طریق تجارت کالا و هم از راه جریان سرمایه ایجاد می‌شود که هر کدام پیامدهای مربوط به خود را دارد.

گسترش روزافزون حجم تجارت جهانی و اهمیت اقتصاد بین‌المللی، شرایطی را به وجود آورده که تقریباً هیچ کشوری نتواند بدون تجارت، فعالیت‌های اقتصادی و تجاری خود را به طور بهینه انجام دهد.

فصل اول:

مسئولیت مدنی در قوانین داخلی ایران

بخش اول: مسئولیت مدنی

مسئولیت تعهد قانونی شخص به رفع ضرری که به دیگری وارد کرده است، خواه این ضرر ناشی از تقصیر وی باشد یا ناشی از فعالیت او شده باشد (جعفری لنگرودی، ۱۳۶۷).

آنچه از این تعریف برمی آید مسئول شناخته شدن وارد کننده ضرر در قبال عمل خود می باشد. مسئول واقع شدن اشخاص در قبال افعال خود و یا اشیاء تحت مراقبت خود را، باید یکی از ضروری ترین نیازهای جوامع انسانی در تنظیم روابط خود به حساب آورد. چرا که عدم وجود مسئولیت باعث خواهد شد تا اشخاص خود را در ضرر و زیان رساندن به اشخاص دیگر آزاد بینند و این امر مسلم است که موجب هرج و مرج و سست شدن بنیان جامعه مزبور خواهد شد. متها باید این نکته را ملحوظ نظر قرار داد که موجب بی حد و حصر به مثابه نبود آن، موجب بی نظمی و عدم رشد و توسعه جوامع خواهد گشت، چرا که اشخاص به خاطر ترس از مسئولیت های غیرقابل پیش بینی کمتر توانایی و جرات ابراز خلاقیت های خود را خواهد داشت، به همین دلیل است که امروزه در قوانین اکثر کشورها در خصوص خطرات ناشی از توسعه به مسئولیت با دیده اغماض نگریسته شده است.

برای تعیین حدود مسئولیت در بسیاری از مواد قانونی، اشخاص را حسب مورد در مقابل دیگران مسئول شناخته اند تا با وجود این، قانون گذار در هیچ ماده ای مسئولیت را تعریف نکرده است، به نظر

می‌رسد که به دلیل واضح و روشن بودن مفهوم مسئولیت قانون‌گذار خود را بی‌نیاز از این تعریف دانسته است.

اصطلاح مسئولیت مدنی در مقابل مسئولیت کیفری قرار دارد و منظور از آن مسئولیتی است که شخص در مقابل زیان‌هایی که فرد یا افراد و یا اشیاء تحت نظارت وی به اشخاص یا اموال آنها وارد می‌کند را دارد (جعفری‌لنگرودی، ۶۴۵).

به عبارت دیگر در هر موردی که شخص ناگزیر از جبران خسارت دیگری باشد، می‌گویند وی در برابر شخص خسارت دیده دارای مسئولیت مدنی است (کاتوزیان، ۱۳۷۴، ص ۲۳۰) و بر مبنای این مسئولیت، شخص زیان رساننده ملزم به جبران زیان و ضرر وارده به متضرر می‌شود که این نوع مسئولیت براساس یک رابطه دینی بین زیان دیده و زیان زنده ایجاد می‌شود و اصطلاحاتی نظیر: بدهکار و طلبکار، پرداخت دین و بدهی، در این نوع مسئولیت استعمال می‌گردد.

ضمانی که مبنای آن ضرر زدن به دیگران است و قانون مرتکب را به جبران خسارت ملزم می‌کند و با عنوان مسئولیت مدنی طرح و ارائه می‌شود (کاتوزیان، ۱۳۹۰، ص ۱۰).

در هر موردی که شخص موظف به جبران خسارت دیگری است، بدین گونه است که در برابر او مسئولیت مدنی دارد یا ضامن است. با توجه به این امر که خود واژه‌ی مسئولیت به تنهایی رنگ اخلاقی نیز دارد یعنی هیچ کس نباید به دیگری زیان برساند و هیچ ضرری هم نباید جبران نشده باقی بماند. البته این امر دور از نگاه نیست که فی‌مابین مسئولیت مدنی و مسئولیت اخلاقی تفاوت‌هایی قائل باشیم. این موضوع بدین معناست که مسئولیت اخلاقی، چهره‌ای از شرمساری وجدان و گناه است و کلمه‌ی تقصیر مفهوم کار قابل سرزنش را به خود گرفته است. در نتیجه در بحث ورود ضرر، از نظر ضمانت اجرا و از دیدگاه قلمرو، شرایط یکسانی را شاهد نیستیم زیرا ورود ضرر شرط تحقق مسئولیت و از ارکان آن است اما در بحث مسئولیت اخلاقی صحبت از وجدان شخص متاثر و نادم است و از نظر ضمانت اجرا در مسئولیت اخلاقی ناتوانی مطالعه از دادگاه برعکس مسئولیت مدنی به سبب ایجاد دین و از دیدگاه قلمرو تمایل به گذشت و چشم‌پوشی کاملاً متفاوت است.

گفتار اول: مبانی و منابع مسئولیت

هدف از مسئولیت مدنی جبران خسارت زیان دیده است و می‌تواند به حقوق خصوصی محدود شود. همچنین مسئولیت مدنی قلمرو گسترده دارد و برای مسئول شناختن کسی لازم نیست. در هر مورد، قانون از آن نام برده باشند و به عنوان قاعده کلی می‌توان گفت: کسی که برخلاف حق و در اثر بی‌مبالاتی و بی‌احتیاطی به دیگری خساراتی وارد می‌آورد باید آن را جبران کند.

۱-۱ مبانی نظری مسئولیت

ریپر استاد فرانسوی در این زمینه می‌گوید: انسان باید فعال باشد، هر فعالیت خود به خود برای او و دیگران ایجاد خطر می‌کند. لیکن اهمیتی ندارد، زیرا کار و جنبش قانون انسان است. ولی انسان نبایستی ناشایسته رفتار کند و زمانی ناشایسته عمل می‌کند که برای دیگری زیانی به بار آورد که می‌توانسته پیش‌بینی کند، از آن بپرهیزد یا از آن بکاهد و در آخر باید آن را جبران سازد (ریپر، ۱۸۶).

۱-۱-۱ نظریه‌ی تقصیر

در بحث نظریه‌ی تقصیر اولین چیزی که به ذهن می‌رسد تیر بزرگ مدعی است که زیان دیده این عنوان را به دوش می‌کشد و باید ادعای خود را مبنی بر ورود ضرر به تقصیر ثابت نماید. بر مبنای نظریه‌ی تقصیر، برای اینکه زیان دیده بتواند خسارت خود را از کسی بخواهد، باید ثابت کند که تقصیر او سبب ورود خسارت شده است. در احراز تقصیر، زیان دیده نقش مدعی را دارد و باید دلایل اثبات آن را بیاورد. در مسئولیت‌های قراردادی، به طور معمول اثبات عدم انجام تعهد برای این منظور کافی است و متعهد در صورتی از مسئولیت معاف می‌شود که ثابت کند مانع قهری و احترازناپذیر و پیش‌بینی نشده‌ای (قوه‌ی قاهره) او را از اجرای قرارداد بازداشته است. ولی، در مسئولیت قهری، تقصیر همیشه بر خلاف اصل است و نیاز به اثبات دارد و زیان دیده مدعی به شمار می‌آید (کاتوزیان، ۱۳۹۰، صص ۲۲-۲۱).

حال به این موضوع می‌رسیم که نظریه‌ی تقصیر می‌تواند هم جنبه‌ی اخلاقی داشته باشد و هم نداشته باشد. بسیار مطلوب است شخصی که زیان وارد کرده، خود را مسئول بداند و مسئولیت کار خود را بپذیرد و از نگاهی دیگر به علت عدم وجود برابری سطح افراد جامعه این ایراد وارد می‌شود که نظریه‌ی تقصیر جنبه‌ی اخلاقی خود را به شکل صحیح حفظ ندارد. برای تعدیل این دو موضوع،

گسترش مسئولیت‌های قراردادی و استفاده از اماره‌های قانونی و قضایی در اثبات تقصیر، صورت پذیرفت. علت تعدیل بدین خاطر بود که شیوه‌ی زندگی و تغییر نوع زندگی افراد جامعه در پی مدرنیته شدن، ورود ایراد به این نظریه را نمایان می‌کرد و با تعدیل‌سازی در این مورد، با توجه به روند پیشرفت جوامع امروزی اثبات تقصیر با آگاهی بیشتری صورت می‌پذیرد.

گسترش مسئولیت‌های قراردادی: در مسئولیت قراردادی، کافی است زیان دیده ثابت کند که طرف او به تعهد خویش عمل نکرده است. پس اگر بتوان تکلیف عامی را که اشخاص درباره‌ی احتیاط کردن و ضرر زدن به دیگران دارند به قراردادی منسوب کرد، زیان دیده از اثبات تقصیر معاف می‌شود.

در تعقیب همین هدف، پیروان نظریه‌ی تقصیر سعی کرده‌اند تا متصدی حمل و نقل را به موجب قرارداد ضامن حفظ ایمنی کالا و مسافران شمارند، تا اگر کسی از این راه زیان دید ناچار به اثبات تقصیر متصدی نباشد. همچنین، گفته‌اند: تولیدکنندگان و فروشندگان کالاهای خطرناک، مانند اتومبیل و داروها، بی‌عیبی آنها را به طور ضمنی تضمین می‌کنند. پس، هر گاه مصرف‌کننده‌ای در نتیجه عیب این کالاها خسارت ببیند، کافی است وجود عیب و رابطه‌ی آن را با خسارت اثبات کند و دیگر نیازی به ثابت کردن تقصیر تولیدکننده یا فروشنده ندارد.

استفاده از اماره‌های قانونی و قضایی در اثبات تقصیر: در پاره‌ای امور قانون‌گذار تقصیر عامل ورود زیان را مفروض می‌داند تا زیان دیده را از اثبات آن معاف کند. برای مثال، فرض می‌کند هر خسارتی که هنگام کار یا به مناسبت آن به دیگری وارد شود در نتیجه تقصیر کارفرماست. پس، زیان دیده از اثبات این تقصیر معاف می‌شود و کارفرما باید بی‌تقصیری خود را ثابت کند. گاه نیز دادگاه از اماره‌ی قضایی برای اثبات تقصیر استفاده می‌کند، چنان‌که وقتی فروشنده‌ی متخصصی کالای معیوبی را می‌فروشد، فرض می‌شود که او از عیب آگاه بوده است (کاتوزیان، ۱۳۹۰، ص ۲۳-۲۱).

۲-۱-۱ نظریه‌ی ایجاد خطر

به موجب این نظریه، هر کس به فعالیتی بپردازد که محیط خطرناکی را برای دیگران به وجود آورد و در عوض ایجاد این محیط سودی ببرد باید زیان‌های ناشی را جبران کند.

پس می‌توان گفت مبنای مسئولیت مدنی جبران تقصیر نیست بلکه عوض سودی است که شخص با ایجاد محیط خطرناک به دست می‌آورد. این را می‌دانیم اسباب گوناگونی در وقوع حادثه‌ی همراه با زیان نقش دارند و بر طبق نظریه‌ی تقصیر از میان عوامل علنی انتخاب می‌شود که نامتعارف و

غیرعادی باشد و در صورتی ایجاد خطر را مبنای مسئولیت شمرده‌اند که شخص از آن انتفاع ببرد و برای تحصیل سود محیط خطرناک را ایجاد کرده باشد.

نکته‌ای که خالی از لطف نیست که در اینجا بیان شود بدین گونه است که هر کس در گرو خطاهای خویش است و باید زیان‌های ناشی از تقصیر خود را بپردازد. در حقوق ایران اصولاً مسئولیت مبتنی بر تقصیر است. اما تقصیر مبنای منحصر مسئولیت نیست.

۲-۱ منابع مسئولیت در حقوق کنونی (عنوان‌های ضمان قهری)

اسباب مسئولیت در قانون مدنی تحت عنوان ضمان قهری از چهار عامل غصب، اتلاف، تسبیب و استیفاء یاد می‌شود که اسباب مسئولیت در حقوق کنونی می‌باشند.

هدف از مسئولیت مدنی با ضمان قهری، جبران خسارت شخص متضرر می‌باشد و به عبارت دیگر برای حفظ حقوق خصوصی افراد وضع شده است. در مسئولیت مدنی قلمرو بسیار گسترده است به نحوی که به محض ورود خسارت از طرف زیان رساننده مسئولیت مدنی وی جهت جبران خسارت ظاهر می‌شود به عبارت دیگر هر خسارتی ناشی از تقصیر، بی احتیاطی، بی‌مبالاتی و عدم مهارت قابل جبران می‌باشد. منابع مسئولیت مدنی یا ضمان قهری عبارت از مواد ۳۰۸ تا ۳۳۷ قانون مدنی، قانون مسئولیت مدنی و قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل اشخاص ثالث است.

۱-۲-۱ غصب

در غصب مبنای مسئولیت تجاوز به حق دیگری است؛ خواه عمدی باشد و خواه غیرعمدی. غاصب، مسئول تلف و عیب عین و منفعت مال است، چه خود تلف کند و چه دیگری آن را تلف کند. مسئولیت غاصب، محدود به زمانی که مال غصب شده را در تصرف دارد، نیست؛ بلکه تا هنگامی که مال به دست صاحب خود نرسیده است، هر زیانی به مال وارد شود، بر عهده غاصب است. براساس ماده ۳۱۸ قانون مدنی، هر گاه مالک به غاصبی که مال مغضوب در ید او تلف شده است، رجوع کند، آن شخص حق رجوع به غاصب دیگر را ندارد اما اگر به غاصب دیگری به غیر از آن کسی که مال در ید او تلف شده است، رجوع کند، مشارالیه نیز می‌تواند به کسی که مال در ید او تلف شده است، رجوع کند یا به یکی از لاحقین خود رجوع کند تا متهمی شود به کسی که مال